

Vergaderjaar 2024–2025

30 821

Nationale Veiligheid

Nr. 306

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN LANDBOUW, VISSERIJ, VOEDSELZEKERHEID EN NATUUR

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 4 september 2025

Op 3 juli 2025 heeft uw Kamer mij via de motie Veltman¹ verzocht om regie te pakken en wetgeving voor te bereiden die gericht is op het voorkomen en beperken van natuurbranden en daarbij verplichte risicoanalyses, het opstellen van natuurbrandbeheersingsplannen voor risicogebieden en het verankeren van structurele samenwerking tussen overheden, terreinbeheerders en hulpdiensten te overwegen. Daarnaast heb ik aan uw Kamer toegezegd^{2, 3} toelichting te geven over de mogelijkheden met betrekking tot beheerbranden, de beoogde investering van de resterende € 58 miljoen op de begroting van LVVN voor natuurbrandpreventie en -mitigatie, de oprichting van het beoogde expertisecentrum en de inzet op de juridische borging van natuurbrandbeheersing.

Hierbij informeer ik uw Kamer, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid (JenV), over de eerdergenoemde onderwerpen. Tevens geef ik hierbij vervolg aan de Kamerbrief over de investering ter hoogte van circa € 12 miljoen die het afgelopen jaar is gedaan⁴ en de Kamerbrief over het Landelijk Crisisplan Natuurbranden van eerder dit jaar⁵.

Veiligheid van de burger voorop

De veiligheid van mensen staat altijd bovenaan, ook in en om de natuur. Ik heb dan ook grote waardering voor de inzet van brandweermensen, boswachters, waterbeheerders, groene boa's, militairen, politieagenten en burgers die zich inzetten om onze leefomgeving, evenals het welzijn en de gezondheid van mens en dier, te beschermen tegen de impact van

¹ Kamerstuk 33 576, nr. 457

² Toezegging TZ202506-080

³ Toezegging TZ202506-084

⁴ Kamerstuk 30 821, nr. 240

⁵ Kamerstuk 30 821, nr. 277

natuurbranden. Of het nu is door natuurbranden te voorkomen, te melden of te bestrijden.

Met inmiddels ongeveer 800 natuurbrandmeldingen op de teller in Nederland dit jaar is het duidelijk dat de versterking van natuurbrandbeheersing hoog op de agenda moet (blijven) staan. De natuurbranden die zich dit jaar onder andere verspreidden over de Edese heide, de Loonse en Drunense Duinen en recent over de Brunssummer Heide staan dan ook nog vers in het geheugen.

Samen beschermen wat ons dierbaar is

Dat het klimaat verandert en daardoor de weersextremen, waaronder de risico's van natuurbranden, toenemen in Nederland is eerder vastgesteld in de meest recente Rijksbrede Risicoanalyse Nationale Veiligheid⁶. Aangezien Nederland zeer dichtbevolkt is kunnen natuurbranden en hun effecten veel mensen raken. Het versterken van natuurbrandbeheersing is dan ook opgenomen in de Veiligheidsstrategie voor het Koninkrijk der Nederlanden⁷.

Het beschermen van de gezondheid en veiligheid van mensen, dieren én onze waardevolle natuur en landschappen tegen natuurbranden vraagt om nauwe samenwerking. Goede afstemming tussen overheid, brandweer, natuurbeheerders en andere betrokken partijen is essentieel om passende maatregelen te nemen om onbeheersbare natuurbranden te voorkomen. Wat ons verbindt, is de gezamenlijke motivatie om te beschermen wat ons dierbaar is: onze medemens, de natuur en de dieren die daarin leven. Ik waardeer de inzet van provincies, gemeenten, veiligheidsregio's, natuurbeheerders en kennisinstituten om hier als partners gezamenlijk verantwoordelijkheid in te nemen dan ook zeer. Er wordt dan ook voortvarend gewerkt aan de uitvoering van de moties van het lid Veltman⁸ en van de leden Michon-Derkzen en Van Campen om te komen tot een integrale aanpak van natuurbrandbeheersing⁹.

Juridische borging van taken en bevoegdheden

Er werd gewerkt aan de juridische borging van het thema natuurbrandbeheersing in de vorm van een convenant. In relatie met de motie Veltman¹⁰ en de inzichten die zijn opgedaan tijdens het opstellen van het convenant is duidelijk geworden dat het opstellen van wet- en regelgeving voor dit belangrijke onderwerp passender is dan een convenant, al sluit dit niet uit dat er bestuurlijke afspraken gemaakt kunnen worden om de periode te overbruggen waarin wet- en regelgeving wordt op- en vastgesteld.

In de bestaande wet- en regelgeving zijn al relevante taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden geformuleerd die zich toespitsen op het beschermen van de fysieke leefomgeving en de samenleving. Waaronder de zorgplicht zoals deze is geformuleerd in de Omgevingswet, op grond waarvan eenieder voldoende zorg moet dragen voor de fysieke leefomgeving. Ook in andere wetgeving, zoals de Wet veiligheidsregio's zijn verantwoordelijkheden opgenomen ten aanzien van (natuur)brandbeheersing.

⁶ Kamerstuk 30 821, nr. 165

⁷ Kamerstuk 30 821, nr. 178

⁸ Kamerstuk 33 576, nr. 457

⁹ Kamerstuk 29 517, nr. 261

¹⁰ Kamerstuk 33 576, nr. 457

Hoewel er al belangrijke taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd, kan aanvullende normering en verdere aanvulling van de wet- en regelgeving het stelsel van natuurbrandbeheersing verder versterken. Gezamenlijk zal er daarom vanuit het Rijk de komende maanden samen met de Kring van commissarissen van de Koning, Veiligheidsberaad, VNG, IPO, VBNE en Unie van Bosgroepen gekeken worden naar passende voorstellen voor de nadere invulling van de al bestaande wet- en regelgeving. Daarbij zal rekening gehouden worden met:

- De opheldering van de algemene zorgplicht in de Omgevingswet in de context van het voorkomen en beperken van natuurbranden;
- De mogelijkheid voor het bevoegd gezag om, gebaseerd op een integraal veiligheidsadvies van de desbetreffende veiligheidsregio, samen met betrokken partijen te besluiten een (voorzienbaar) natuurbrandrisico te aanvaarden wanneer beperkende maatregelen niet haalbaar of proportioneel zijn, of wanneer het risico na een integrale afweging van veiligheid, ecologie, ruimtelijke ordening en maatschappelijke belangen aanvaardbaar wordt geacht;
- Het mogelijke instrumentarium van het bevoegde gezag in buitengewone situaties als de publieke veiligheid onaanvaardbaar in het geding kan komen;
- Het opnemen van een natuurbrandbeheersingsplan in de omgevingsverordening, inclusief een beschrijving van de onderdelen die daarin opgenomen moeten worden;
- De classificaties van het natuurbrandgevaar, zodat deze passend gebruikt kunnen worden voor bepaalde vergunningverlening;
- De borging van de gewenste adviespositie van de veiligheidsregio.

Een grote stap voorwaarts

Via de Voorjaarsnota 2024¹¹ is er in totaal € 70 miljoen beschikbaar gekomen voor het voorkomen en beperken van natuurbranden op de begroting van LVVN voor de periode 2024 tot en met 2029. Het afgelopen jaar heb ik aan uw Kamer laten weten welke investeringen er gedaan gingen worden met de eerste tranche te hoogte van circa € 12 miljoen¹². Hieronder heb ik opgenomen hoe ik voornemens ben om de resterende circa € 58 miljoen te investeren.

Investeren in regisseur rol provincie en gebiedsgerichte planvorming en maatregelen

Om Nederland beter voor te bereiden en natuurbranden beheersbaar te houden moet er worden ingezet op meerlaagsveiligheid. Dit omvat:

- Het bevorderen van kennis en bewustwording over de risico's van natuurbrand (bewustzijn);
- Het verlagen van de kans op het ontstaan van een natuurbrand (preventie);
- Het proactief verminderen van de potentiële impact van een natuurbrand (mitigatie);
- Het voorbereiden op, actieve interventie tijdens en nazorg na een natuurbrand (bestrijding);
- Het verrichten van inspanningen na een natuurbrand om schade te herstellen en te leren van de natuurbrand om ons zo beter voor te bereiden op toekomstige natuurbranden (herstel).

Het opstellen van één integraal natuurbrandbeheersingsplan per provincie in samenwerking met gemeenten, veiligheidsregio's, natuurbeheerders en

¹¹ Kamerstuk 36 550, nr. 1

¹² Kamerstuk 30 821, nr. 240

overige partijen, waarbij de bovenstaande onderdelen worden meegenomen, is uiterst belangrijk. Hiertoe ben ik voornemens om € 18 miljoen over te hevelen aan de provincies zodat zij instaat zijn om een regisseur rol op te pakken op het gebied van planvorming en begeleiding van desbetreffende partijen. Daarbij is de gedachte dat er voor elk natuurbrandrisicogebied een gebiedsplan wordt opgenomen in het provinciale natuurbrandbeheersingsplan of als bijlage bij dat provinciale plan. De gedachte daarbij is dat elk risicogebied een eigen opgave heeft en verschillende doelen kan hebben. Er moet daarbij een bestuurlijke afweging worden gemaakt van de doelmatigheid en het belang van maatregelen (inclusief prioriteit) met daarbij een adequate balans van de doelen (natuur, veiligheid en overige) die zijn gesteld voor het gebied en de omgeving en het bestuurlijk geaccepteerde restrisico. Het doel is niet het voorkomen van elke natuurbrand, maar het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden of natuurbranden die in verband met de genoemde doelen niet te accepteren zijn.

Bij de planvorming zal er dus ruimte zijn om de waarden, omgeving en het unieke risicoprofiel van de gebieden te weerspiegelen in de plannen. Elke provincie is dan ook vrij om eigen prioriteiten, doelstellingen en uiteindelijke verschillende strategieën te hanteren en te bepalen hoe zij partners betrekken. Door gezamenlijk deze plannen uit te voeren verbetert het handelingsperspectief en kan het risico op natuurbranden effectief en efficiënt worden verminderd. Ook helpt dit de waarden te behouden of te verbeteren die beschermd moeten worden tegen de negatieve gevolgen van natuurbranden.

Uit de gebiedsplannen zullen risicobeheersingsmaatregelen volgen die genomen zullen worden door natuurbeheerders ten behoeve van de publieke veiligheid. Om hen financieel tegemoet te komen voor het nemen van deze maatregelen ben ik voornemens om € 29 miljoen beschikbaar te stellen.

Oprichting nationaal expertisecentrum voor natuurbrandbeheersing

Als eerder gecommuniceerd met uw Kamer wordt er gewerkt aan de oprichting van een nationaal expertisecentrum voor natuurbrandbeheersing¹³. Voor het expertisecentrum ben ik voornemens € 8 miljoen beschikbaar te stellen. Beoogd is om de hosting van het expertisecentrum voor natuurbrandbeheersing binnen het stelsel van LVVN in te besteden bij Staatsbosbeheer. De komende tijd wordt dit verdere uitgewerkt met het doel dat het expertisecentrum begin 2026 van start kan gaan om kennis en expertise te bevorderen tot en met 2029. Deze uitwerking vindt plaats in nauwe samenwerking met bestaande kennisinstituten die nu al waardevolle kennis ontwikkelen en verspreiden op het gebied van natuurbranden.

Verbetering van de actuele informatievoorziening over natuurbrandgevaar

Om stappen te zetten richting een verbeterde actuele informatievoorziening over het natuurbrandgevaar ben ik voornemens om circa € 2 miljoen beschikbaar te stellen aan het KNMI. De hoogwaardige informatie en data over weer en klimaat voor Nederland waarover het KNMI beschikt als nationaal meteorologisch instituut is daarbij zeer waardevol.

¹³ Kamerstuk 30 821, nr. 229

Naast de dynamische informatievoorziening die van dag tot dag inzicht geeft in het natuurbrandgevaar, is het ook belangrijk om de Risico Index Natuurbrand (RIN) door te ontwikkelen. Dit instrument wordt gebruikt door provincies, gemeenten en veiligheidsregio's om inzicht te hebben in de risico's in het landschap. Ook is een multidisciplinair onderzoek naar de brand die plaatsvond op de Edese heide waarbij er gekeken wordt naar het brandverloop, de brandweerinzet, de maatschappelijke impact en impact op de natuur waardevol. Voor de doorontwikkeling van de RIN en het onderzoek naar de brand op de Edese heide ben ik voornemens om in totaal € 0.3 miljoen beschikbaar te stellen aan het NIPV, om zo bij te dragen aan het leren over en evalueren van natuurbranden.

Mogelijkheden om beheerbranden uit te voeren

Een beheerbrand is een gepland en opzettelijk gebruik van vuur om op een gecontroleerde wijze vegetatie te verwijderen. Beheerbranden worden al decennia uitgevoerd en hebben een belangrijke rol gespeeld in de ontwikkeling van de heide- en duingebieden in Nederland. Dit culturele en historische gebruik van vuur wordt in het Nederlandse terreinbeheer hedendaags vooral nog gebruikt voor de verjonging van heide en vindt vooral plaats in de winter of het vroege voorjaar. Daarnaast kan het uitvoeren van een beheerbrand bijdragen aan het voorkomen van onbeheersbare natuurbranden. De gedragscode soortenbescherming natuurbeheer noemt beheerbranden als ruimtelijke inrichtingsmaatregel en kan daartoe worden ingezet door natuurbeheerders. Ook is het mogelijk om een vergunning flora- en fauna-activiteiten aan te vragen bij de provincies voor beheerbranden of om beheerbranden op te nemen in het Natura 2000-beheerplan.

Ten slotte

Samen met onze partners zal er blijvend gewerkt worden aan het beheersbaar houden van vuur in het Nederlandse landschap. Ik zal de Kamer uiterlijk voor het natuurbrandseizoen van 2026 op de hoogte brengen van de voortgang van ontwikkelingen op het gebied van natuurbrandbeheersing.

De Staatssecretaris van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur,
J.F. Rummenie